

O'ZBEKISTON YOSHLARIDA AXBOROT MADANIYATINI
SHAKLLANTIRISHNING MASALALARI

Kodirova Gulchexra Muminovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Ijtimoiy va gumanitar fanlar kafedrasi assistenti

Annotatsiya: ushbu maqola O'zbekiston yoshlarida axborot madaniyatini shakllantirish masalalarini o'rganadi. Axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi va internetning keng tarqalishi yosh avlodni axborot oqimida to'g'ri yo'lni tanlashga majbur qiladi. Maqolada axborot xavfsizligi, tanqidiy fikrlash, raqamli ko'nikmalar, ijtimoiy tarmoqlarni boshqarish va madaniy meros haqida ma'lumot beriladi. Shuningdek, o'qituvchilar va mentorlarning roli, davlat dasturlari va tashabbuslari, hamda yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatini oshirishning ahamiyati ta'kidlanadi. Ushbu masalalarni hal etish orqali O'zbekiston yoshlarining axborot madaniyatini rivojlantirish va ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlash maqsad qilinadi.

Kalit so'zlar: Axborot texnologiyalari, tanqidiy fikrlash, raqamli ko'nikmalar, internet xavfsizligi, ijtimoiy tarmoqlar, axborot oqimi, mentoring, axborot madaniyati, ta'lim tizimi, innovatsiyalar, axborot resurslari.

Аннотация: в данной статье рассматриваются вопросы формирования информационной культуры среди молодежи Узбекистана. Бурное развитие информационных технологий и повсеместное использование Интернета заставляют молодое поколение выбирать правильный путь в потоке информации. В статье рассматриваются информационная безопасность, критическое мышление, цифровые навыки, управление социальными сетями и культурное наследие. Также подчеркивается роль учителей и наставников, государственных программ и инициатив, важность повышения социальной ответственности молодежи. Решая эти вопросы, направлено на развитие информационной культуры молодежи Узбекистана и обеспечение ее будущих успехов.

Ключевые слова: Информационные технологии, критическое мышление, цифровые навыки, интернет-безопасность, социальные сети, информационный поток, наставничество, информационная культура, система образования, инновации, информационные ресурсы.

Abstract: this article examines the issues of information culture formation among the youth of Uzbekistan. The rapid development of information technologies and the widespread use of the Internet force the young generation to choose the right path in the flow of information. The article covers information security, critical thinking, digital skills, social media management and cultural heritage. The role of teachers and

mentors, government programs and initiatives, and the importance of increasing social responsibility of young people are also emphasized. By solving these issues, it is aimed to develop the information culture of the youth of Uzbekistan and ensure their future success.

Keywords: Information technologies, critical thinking, digital skills, Internet security, social networks, information flow, mentoring, information culture, educational system, innovations, information resources.

Har qanday mamlakat o'z taraqqiyot yo'lini belgilashda avvalo kelajak rejalarini qurib, unda albatta yoshlarga e'tiborni kuchaytiradi. Shundan kelib chiqadigan bo'lsak bugungi kun jahon hamjamiyati oldida turgan eng muhim masalalardan biri yoshlar masalasidir. Yoshlarga bugungi kun rivojlangan texnologiyalar asri va axborot makoni juda keng imkoniyatlar yaratib berishi bilan birgalikda zararli axborot shaklidagi katta xavfni shakllantirmoqda. Bunday yoshlar kelajagiga o'zining salbiy tasirini otkazuvchi omillardan ularni asrab avaylash uchun yoshlar ortasida axborot madaniyatini rivojlantirish zarur bolib, o'z navbatida bu jamiyat siyosiy savodxonligi darajasiga ham yuqori darajada o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Insoniyat ertangi kuni uchun kurashar ekan bunda yosh avlodning munosib davomchi sifatida shakllanishi uchun har tomonlama chuqur islohotlar amalga oshirib borishi va bunda yoshlarning mas'ullik hissini ham shakllantirib borishi talab etiladi. Sababi yoshlar oldiga qo'yilayotgan maqsadlar ularda qat'iy rioya qilinishi talab etiladigan me'yorlarni ham yuzaga keltiradi. Yoshlar axborot istemolchisi sifatida avvalo axborot tasnifini anglashi, ulardan foydalanish imkoniyatlarini to'liq anglab yetishi, zararli axborot maydoni ta'siridan o'zini himoya qilish prinsiplarini anglab yetishi, zamonaviy axborot vositalaridan foydalanganda talab etiladigan me'yorlarni to'liq anglab yetishi bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar bugungi kun talabidir. Axborot asri insoniyatga tezkor axborot taqdim qilish bilan birgalikda undan noo'rin foydalanish tufayli ko'plab muammolarni shakllantirmoqda, bu o'z navbatida eng katta ta'sirini yoshlar o'rtasida namoyon etmoqda. Shu sababli yoshlar o'rtasida axborotdan to'g'ri foydalanish, ayniqsa o'smir davri yoshlarida axborotdan samarali foydalanish yoki ijtimoiy xavfli axborotlardan ularda immunitet shakllantirish talabi ortib bormoqda. Albatta, axborot iste'moli madaniyatining shakllanishi murakkab jarayon bo'lib, ijtimoiy hayotning barcha sohalarida tizimli ravishda sa'y-harakatlarni olib borishni taqozo etadi. Axborot iste'mol madaniyati ham madaniyatning boshqa shakllari kabi bir qator funksiyalarni bajaradi. Kommunikativ, regulyativ (tartibga solish), informatsion, aksiologik (baholash) kabi funksiyalar shular jumlasidandir. Masalan, internet orqali juda ko'p ijobiy ma'lumotlar bilan birga, sharq madaniyatiga, xususan, kishilarimiz xulqi odobiga salbiy ta'sir etuvchi axborotlar ham uzatilayotgani, tabiiyki, kishilarimiz, ayniqsa, yoshlarimiz g'oyaviy tarbiyasiga salbiy ta'sir etishi mumkin. Har qanday

ma'lumotni tahlil qila olish uchun insonda axborot iste'moli madaniyati shakllanishi zarur. Axborotni qabul qiluvchi o'zi, atrofdagilar, yaqinlari, xalqi, yurti manfaatlarini himoya qilishi, shunga mos va xos ma'lumotlarni tanlashni bilishi, o'zlashtirishi va tarqatishi lozim. Bu, o'z navbatida, tarbiyaga bog'liq.

1. Axborot xavfsizligi

Yoshlar internetda faol bo'lishlari bilan birga, axborot xavfsizligi masalalariga ham e'tibor berishlari kerak. Ularni shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, kiberhujumlardan saqlanish va firibgarlikdan ehtiyot bo'lishga o'rgatish muhimdir. Axborot xavfsizligi bo'yicha seminarlar va treninglar o'tkazish orqali yoshlarni bu sohada bilimli qilish zarur.

2. Tanqidiy fikrlash

Axborot oqimida to'g'ri va noto'g'ri ma'lumotlarni ajratish qobiliyati yoshlarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'zbekistonda maktab va oliy ta'lim muassasalarida tanqidiy fikrlashni o'rgatishga qaratilgan darslar tashkil etish, yoshlarni axborotni tahlil qilish va baholashga o'rgatish lozim.

3. Raqamli ko'nikmalar

Raqamli ko'nikmalar bugungi kunda har bir yosh uchun zarur. Dasturlash, grafik dizayn, video montaj kabi sohalarda yoshlarni o'qitish va ularga zamonaviy texnologiyalarni o'rganish imkoniyatlarini yaratish orqali ularning ish bozorida raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

4. Axborot madaniyati

Yoshlar axborot madaniyatining asosiy tamoyillarini bilishi kerak. Axborotni qanday izlash, baholash va taqdim etishni o'rgatish orqali ularning axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Bu borada axborot resurslari va kutubxonalar bilan hamkorlikda ishlash samarali bo'ladi.

5. Ijtimoiy tarmoqlarni boshqarish

Ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Ularni ijtimoiy tarmoqlarda qanday samarali ishlatishni, shaxsiy brend yaratishni va onlayn obro'sini boshqarishni o'rgatish muhimdir. Bu borada treninglar va master-klasslar o'tkazilishi lozim.

6. O'qituvchilar va mentorlar roli

O'qituvchilar axborot madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ularni zamonaviy metodologiyalar bilan tanishtirish, axborot texnologiyalaridan foydalanishni rag'batlantirish, yoshlarni o'qitishda yangi yondashuvlarni qo'llashga undash zarur.

7. Davlat dasturlari va tashabbuslar

O'zbekiston hukumati tomonidan yoshlarda axborot madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar va tashabbuslarni amalga oshirish muhimdir. Yoshlar uchun seminarlar, treninglar va boshqa tadbirlarni tashkil etish orqali ularning bilim va

ko'nikmalarini oshirish mumkin.

8. Madaniy meros va axborot

Yoshlar milliy madaniyat va tarixiy meros haqida axborot olishlari kerak. Bu ularning identifikatsiyasini mustahkamlashga yordam beradi. Madaniy tadbirlar, ko'rgazmalar va boshqa faoliyatlar orqali yoshlarni milliy qadriyatlar bilan tanishtirish zarur.

9. Ijtimoiy mas'uliyat

Yoshlar axborotni tarqatishda ijtimoiy mas'uliyatni his qilishlari lozim. Ehtiyotkorlik va etikaga rioya qilishni o'rgatish orqali ularning ijtimoiy hayotdagi faoliyatlarini yanada samarali qilish mumkin.

10. O'zaro hamkorlik

O'zbekistonning turli tashkilotlari, universitetlari va jamoatchilik bilan hamkorlikda axborot madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish zarur. Bunday hamkorlik yoshlarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi

Foydalanilgan adabiyotlar va havolalar:

1. Yoshlarning axborotdan foydalanish madaniyatini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari. Mohiguk Shavkat qizi Norboyeva.
2. Axborot iste'moli madaniyatini shakllantirish. Karamatova Dilfuza Sadinovna